

بنیادهای نظری حقوق کیفری در نظامهای عرفی

(گفتارهایی در فلسفه حقوق کیفری)

تمقیق و ترجمه:

دکتر فهیم مصطفی زاده

پژوهشگر و استاد دانشگاه

سرشناسه	مصطفی زاده، فهیم، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	بنیادهای نظری حقوق کیفری در نظامهای عرفی: (گفتارهایی در فلسفه حقوق کیفری) / فهیم مصطفی زاده.
مشخصات نشر	تهران: خرسندی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۲۱۶ ص.
شابک	978-600-114-711-1
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
عنوان دیگر	گفتارهایی در فلسفه حقوق کیفری.
موضوع	حقوق جزا -- فلسفه
موضوع	جرم شناسی -- فلسفه
موضوع	جامعه شناسی حقوقی
رده بندی شنگره	۱۳۹۵ ب۹ م/۵۰۱۸ K
رده بندی دبی	۳۴۵/۰۰۱
شماره کتابشناسی ملی	۴۵۳۴۷۱
	Crime law-- philosophy
	Criminology - Philosophy
	Sociological jurisprudence

انشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فنی، حقوقی و مجموعه قوانین

تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لیاقتی - رسید به خیابان دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن: ۵ - ۳۴-۶۶۹۷۱۰ و ۸۱-۶۶۴۹۰۰

فروشگاه شماره ۱: دانشگاه تهران، دانشکده حقوق، سوم میانی تلفن: ۶۶۴۱۰۲۰۳

فروشگاه شماره ۲: میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردیبهشت)، پلاک ۱۲ تلفن: ۶۶۷۵۵۹۱۰-۶۶۹۵۰۷۵۹

فروشگاه شماره ۳: خ انقلاب، نرسیده به میدان فردوسی، کوچه شهید براسی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زیرین (قسمت کتابفروشی): ۶۶۷۵۵۹۱۰

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: WWW.Khorsandypub.com

بنیادهای نظری حقوق کیفری در نظامهای عرفی

(گفتارهایی در فلسفه حقوق کیفری)

دکتر فهیم مصطفی زاده

چاپ اول: ۱۳۹۵ تیراژ: ۵۰۰ جلد قیمت: ۱۸۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978- 600 -114-711-1

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۷۱۱-۱

۱۱	مقدمه
۱۵	درآمد تفصیلی: ماهیت و قلمرو حقوق کیفری
۱۵	۱- حقوق کیفری چیست؟
۱۸	۲- ضرورت وجود حقوق جزا در جامعه
۲۱	۳- وظیفه حقوق جزا در جامعه
۲۶	۴- سیستم دین کیفری دنیا
۳۲	۵- منابع الهام بخش قانون کیفری
۳۴	۶- مفهوم جرم از نظر حتماء و هنجاری
۳۸	۷- اصول حاکم بر جرم انحاء
۳۹	۱-۷. اصل ضرر
۴۶	۲-۷. پدرسالاری حقوقی
۵۱	۳-۷. اخلاق گرایی حقوقی
۵۶	۸- مسائل بنیادی در فلسفه حقوق کیفری
۵۹	منابع
۶۳	نظریه‌های حقوق کیفری
۶۳	چکیده
۶۴	۱- نظریه‌های مختلف
۶۷	۲- ماهیت حقوق کیفری
۷۴	۳- آیا حقوق کیفری را باید الغاء کرد
۷۷	۴- برداشت‌های اخلاقی و ابزاری از حقوق کیفری
۸۷	۵- ندای قانون
۹۳	۶- جرایم بعنوان خطاهای عمومی
۱۰۶	۷- حقوق بین‌الملل کیفری
۱۰۸	۸- ساختار درونی حقوق کیفری
۱۱۰	Bibliography

۱۱۷	پدرسالاری حقوقی (۱)
۱۲۵	مآخذشناسی
۱۲۷	پدرسالاری حقوقی (۲)
۱۲۸	۱- مقدمه
۱۲۹	۲- مسائل مفهومی
۱۳۲	پدرسالاری سخت در برابر پدرسالاری نرم
۱۳۲	پدرسالاری موسع در برابر پدرسالاری مضیق
۱۳۲	پدرسالاری ضعیف در برابر پدرسالاری قوی
۱۳۳	پدرسالاری خالص در برابر پدرسالاری ناخالص
۱۳۴	پدرسالاری اخلاقی در برابر پدرسالاری رفاهی
۱۳۵	۳- موضوعات هنجاری
۱۴۱	مآخذشناسی
۱۴۳	فلسفه حقوق
۱۴۳	۱- حقوق چیست؟
۱۴۵	۲- نظریه‌های هنجاری‌های حقوق
۱۴۶	۳- رویکردهای فلسفی نسبت به مسائل حقوقی
۱۴۷	فلسفه هنجاری حقوق
۱۴۸	۱- آزادی و محدودیتهای قانونی مشروع
۱۴۹	۱.۱- اخلاق گرایی حقوقی
۱۵۰	۲.۱- پدرسالاری حقوقی
۱۵۱	۳.۱- اصل ناخوشایندی
۱۵۱	۲- الزام به تبعیت از قانون
۱۵۴	۳- توجیه مجازات
۱۵۶	منابع و مآخذ
۱۶۱	تئوری حقوق کیفری
۱۶۱	نگاهی کلی
۱۶۲	۱- هدف حقوق کیفری چیست؟

۱۶۲	۲- لیرالسم و اصل ضرر.....
۱۶۵	لیرالسم، عقلانیت و بازدارندگی.....
۱۶۷	۳- حقوق کیفری و اخلاق.....
۱۶۸	۴- حقوق کیفری و اصل رفاه.....
۱۶۹	۵- نظریه‌های جمهوری خواه در خصوص جرم انگاری.....
۱۷۲	نتیجه گیری.....
۱۷۳	منابع.....
۱۷۵	حقوق جزا و حقوق فردی.....
۱۸۵	نتیجه گیری.....
۱۸۶	منابع مورد استفاده.....
۱۸۷	اهداف حقوق کیفری- نظریه های مجازات.....
۱۸۹	نظریه های مجازات.....
۱۹۵	ضررها، خطاها، و ضربه زدن به منافع در محدوده های اخلاقی حقوق کیفری فینبرگ.....
۱۹۵	مقدمه مترجم.....
۱۹۶	۱- مقدمه.....
۱۹۸	۲- ضررها و خطاها.....
۲۰۵	۳- ضررها به عنوان ضربه: دو مثال.....
۲۰۵	۱-۳. ضرر تصاویر مستهجن و هرزه نگاری.....
۲۱۰	۲-۳. تدلیس و تجاوز جنسی.....
۲۱۳	۴- یک پیشنهاد ساده و مشکل.....
۲۱۵	۵- نتیجه گیری.....

مقدمه

حقوق کیفری عبارت از مجموعه‌ی قوانین مربوط به ضمانت اجرای کیفری از باب نقض هنجارها و ارزش‌های اساسی جامعه می‌باشد. تصور عمومی بر این است که تمرکز اصلی حقوق کیفری بر حفظ نظم عمومی و اجتماعی جامعه بوده و جرم‌انگاری‌ها و تنبیهات در همین راستا صورت می‌گیرد؛ در واقع، حقوق کیفری را می‌توان یکی از حوزه‌های نظری حقوق دانست که نقاط مشترک مهمی با فلسفه حقوق داشته که از جمله می‌توان به سؤالات در باب جرم‌انگاری، مسوولیت، مجرمیت، مجازات، اخلاق نقش‌آلود، در اجرای اخلاقیات و نیز جرایم بدون قربانی اشاره کرد. در باب حقوق کیفری رویکردی تاریخی متفاوتی وجود دارد که هر یک از این رویکردها با پس‌زمینه‌های خاص خود به واکنش در برابر حقوق کیفری پرداخته‌اند؛ اظهار نظر عمده‌ی این رویکردها نشأت گرفته از نمود و بررسی در مابین فلسفه حقوق کیفری است و در واقع پاسخ‌های متفاوت به مسائل فلسفه حقوق کیفری، رویکردهای متفاوت را خلق نموده است. آنچه که بنیان حقوق کیفری را تشکیل می‌دهد، بحث‌های نظری و تحلیلی در خصوص حقوق کیفری با یک نگاه بیرونی است. سخن در باب چیستی و مبانی حقوق کیفری بیانگر آن است که آن مانند هر علم دیگری در بردارنده‌ی عقاید، یافته‌ها و هدف‌هایی است که لازم است چیستی و درستی آنها از بیرون و از دیدگاه تاریخی، اجتماعی، اخلاقی، اقتصادی، سیاسی و غیره مورد نقد و بررسی قرار گیرد.

مطالعه‌ی حقوق جزا از جهت فلسفی چگونه است؟ چه رفتارهایی باید جرم انگاشته شوند؟ افراد تا چه حد از حق خطا کردن برخوردارند؟ مفاهیمی چون تقصیر، مسوولیت، اراده، آزادی، سودمندی، حقیقت و عدالت چه جایگاهی در بحث از حقوق کیفری دارند؟ حقوق کیفری در صدد تأمین چه اهدافی است؟ حقوق کیفری چیست و در اصل چگونه باید باشد و چه اصول

و هدف‌هایی دارد و چرا؟ اینها سؤالاتی هستند که مطالعه و غور و تحقیق در آنها باعث افزایش درک ما از حقوق کیفری شده و باعث می‌گردد تا ساختار نظری حقوق کیفری را بهتر درک نموده و آن را با اصول و آرمانهای فردی و اجتماعی سازگار کرده، و در پرتو اصول قانون اساسی بهتر بتوان به نظام‌سازی در باب حقوق کیفری و تأسیس بنیادهای جدید آن اقدام کرد. به عبارت بهتر، با مطالعه و غور در باب چیستی حقوق کیفری و بنیادهای نظری آن است که می‌توان پاسخ داد چرا و با چه توجیهی فاعل یک فعل یا تارک یک عمل باید از لحاظ کیفری مسئول شناخته شود؟ استحقاق دولت در تنبیه و مجازات مرتکب جرم از کجا ناشی می‌شود؟ هدف‌ها و مآثرکردهای حقوق کیفری کدام است؟ در صورتی که حقوق کیفری و ابزارهای آن در دستیاب به اهداف تعیین شده ناکام بماند، تکلیف چیست؟ حقوق کیفری و ابزارهای آن تا چه میزان با واقعیتهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی انطباق دارند و در صورت عدم انطباق چه کار باید کرد؟ آیا می‌توان نظام موجود عدالت کیفری را بر مبنای کارآیی اقتصادی مورد ارزیابی قرار داد و در صورتی که مشخص شود بخشی از قواعد آن از لحاظ اقتصادی ناکارآمد است، قواعد کارآ را جایگزین کرد یا از طریق سازوکارهای دیگر اهداف نظام عدالت کیفری را تأمین نمود؟

در فلسفه‌ی حقوق کیفری، پژوهشگر از من فلسفه یعنی ذهنی پویا و منسجم برخوردار است. اینگونه ذهن، او را بر می‌انگیزد که در همه امور نظام ذهنی غور کند، شک کند و به شقوق مختلف آن بیندیشد. همچنین فیلسوف حقوق کیفری، فاعل زمام است و هرگز در گذشته در جا نمی‌زند بلکه گذشته را می‌خواند ولی در گذشته نمی‌ماند و بدین سائل رهنمائی کشورش و حتی جهان می‌پردازد. فیلسوف حقوق کیفری در حل بزهکاری جامعه خویش، شرایط اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی خود را مورد توجه خاص قرار می‌دهد. وی همیشه در حال آموختن و برخوردن تجربه‌هاست و از هرگونه تقلید اندیشه‌ای و کلیشه‌ای بیزار است. منظور از مطالعه سیستم‌ها یا فلسفه‌های حقوق کیفری این است که درباره مطالب زیر بیندیشیم:

- (۱) درباره حقوق کیفری سیستم‌های فکری گوناگونی وجود دارند.
- (۲) هر نظریه فلسفی دارای پیشگام یا بانی می‌باشد.
- (۳) هر کدام از نظریه‌ها، چه دیدگاهی درباره حقوق کیفری دارند و توصیه‌های هر کدام چیست؟
- (۴) کدام نظریه حقوق کیفری جامع‌تر و کامل‌تر است؟

۵) علوم مختلف مانند، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد و ... درباره حقوق کیفری چه نظریه‌ای دارند؟

۶) سرانجام، این نکته مهم را دریابیم که ما امروز تنها به نظریه‌پردازی بهتر درباره حقوق کیفری و روش‌های بهتر آن نیاز نداریم، بلکه باید سخت بکوشیم که آن دو را به هم پیوند دهیم.

این نوشتار که حاصل تحقیق و ترجمه نگارنده است، می‌کوشد تا بنیادهای نظری حقوق کیفری در نظام‌های عرفی را پیش روی علاقمندان بویژه پژوهشگران و دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری حقوق کیفری قرار دهد تا با آگاهی از بنیادهای نظری حقوق کیفری بهتر بتوانند نظام‌سازی در باب نظام عدالت کیفری ایران اقدام نمایند. امید است که این تحقیق بتواند به عنوان منبع درسی "فلسفه حقوق" و "فلسفه حقوق کیفری" در مقطع کارشناسی رشته حقوق و کارشناسی ارشد به کتب حقوق کیفری و جرم‌شناسی مورد استفاده قرار گیرد.